

DILDO, KOJENÍ NEBO BIDET

Alena Scheinostová

Tato kniha se bude líbit. Vyprávět „dějiny žen ve stovce předmětů“ je sympatický nápad, který rezonuje se současnými proudy feminismu či odkrýváním „dějin zdola“. Kromě toho se mimořádně dobře čte a přináší množství nesamozřejmých informací. Neznamená to ale, že neskrývá drobná úskalí.

Annabelle Hirsch (nar. 1986) pracuje jako novinářka například pro *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, a tak je i její první kniha *Věci. Dějiny žen ve stovce předmětů* dílem novinářky, nikoli vědkyně. Kromě čtivého stylu s přímými apely na čtenářky a snad i čtenáře to znamená i jistá zjednodušení. Uzávorkujeme-li, že muži budou v knize příležitostně častováni pohrdavými odsudky a místo argumentů se zpravidla dočkáme jen silného tvrzení ve stylu „protože na tuto otázku může existovat jen jediná odpověď...“, čeká nás obohacující exkurz lidskými dějinami od doby kamenné po nejžhavější současnost.

Autorka vystudovala mimo jiné dějiny umění a její kniha je vlastně do jisté míry výstavou, „kabinetem kuriozit“, jak ji charakterizovalo hned několik zahraničních periodik. Její kurátorský výběr zahrnuje předměty, které během staletí ženám patřily, které ženy vytvořily nebo které odrážejí dobovou představu o ženách a jejich rolích. Od zhojené stehenní kosti a jeskynních maleb putujeme přes papyrus Sapfó a vikinskou deskovou hru hneřatů k *Malleu maleficarum* a čarodějnickým procesům, skleněnému dildu, bidetu, frygické čapce a knize sester Brontëových, a nakonec i ke kinematografu, rtěnce, pornokazetám a mobilnímu telefonu.

Třístránkové eseje doprovázené snímkem příslušného předmětu nejsou jen jeho prostým popisem. Věc sama je vždy spíše podnětem, který autorce umožní zasadit ji do širších dobových souvislostí a zamyslet se nad některým aspektem ženských dějin. Tak třeba porcelánová soška *Dobrá matka*, kterou v polovině osmnáctého století vytvořil norimberský umělec Gottlieb Lück — autorka využívá toto idylické zobrazení kojící ženy v chumlu dětí, aby se zaměřila na proměny postojů k samotnému kojení.

Annabelle Hirsch
Věci. Dějiny žen ve stovce předmětů
přeložila Zuzana Henešová
Host, Brno 2026
438 stran

Právě až pozdní osmnácté století, píše, „objevilo ‚biologickou podstatu žen‘“ coby oddané milující matek, jež jsou svým dětem neustále k dispozici. Připomene dřívější profese kojných, které svým mlékem za úplatu živily děti jiných, lépe situovaných žen, a také to, že se vzhledem k obrovské dětské úmrtnosti matky snažily na své děti příliš citově nevázat. „Rodina byla něco, co člověk prostě měl a zbytečně tím nezatěžoval vlastní citový život,“ hlásá Hirsch.

Zrovna u takovýchto tvrzení by přemýšlivější čtenář ocenil konkrétní historický odkaz nebo širší analýzu. Upozornila jsem ale už svrchu, že těch se mu nedostane. Může ale autorčina hodnocení s rezervou přijmout a listovat dál. Proč ne.

Co třeba avizovaný kinematograf? Hirsch uvádí na scénu Alici Guy, jednu z prvních filmových režiserek vůbec a první osobu, která pro kamery vymyslela fiktivní

příběh. Když se seznámila s vynálezem bratří Lumièreů, napadlo ji vyrobit zábavnou scénku a první krátký film byl na světě. Jmenoval se *Zelná víla* (1896) a mladá žena v něm jako legraci vytahovala miminka ze zelných hlávek. Postupně Alice Guy vytvořila dlouhou řadu filmů a v roce 1910 si založila vlastní studio. Až po nástupu zvuku se Hollywood stal doménou mužů.

Jako je kniha velkoryse rozprostřená od paleolitu téměř po dnešek (poslední kapitola se váže k roku 2017 a k protestům MeeToo), snaží se obsáhnout i co nejširší prostor zeměpisný. U starších památek je to samozřejmě, těch s patřičnou výpovědní hodnotou není prostě tolik. Socha královny Hatšepsut tak zastoupí starověký Egypt, soška Amazonky antické Řecko, židovskou civilizaci amulet Lilith a středověké Japonsko *Příběh prince Gendžiho* od dvorní dámy Murasaki Šikibu. V pozdějších kapitolách se těžiště přesouvá více do Evropy, především do Francie a Německa, a také do Spojených států amerických. Je to dáno i dějinami ženského emancipačního hnutí, které Hirsch sleduje především — a ano, nepřekvapí, že jako jeho vrcholy přijímá právo na potrat a svobodný sexuální život. Hirsch se ale nadto daří být i přiměřeně „zeměpisně spravedlivá“, když alespoň okrajově věnuje pozornost Afričankám, ženám v muslimských zemích anebo ženám-uprchlicím.

Použila jsem pro její práci obrat „kurátorský výběr“. Jako takový je nutně subjektivní. Lze namítat, co všechno se do něj nevešlo — třeba nákupní tašky z plastových sáčků na mléko, které si háčkovaly československé ženy v dobách normalizace. Poslední dopis Milady Horákové, jediné ženy popravené v procesech padesátých let. Nebo visačka farářky Martiny Viktorie Kopecké, která se roku 2018 jako první vysvěcená žena účastnila ve Vatikánu biskupské synody. Jak je vidět, k dalšímu promýšlení nakonec vede i takto výběrová kniha s nastíněnými limity. Ale nejen to: nenápadně posouvá ohnisko a přiměje dívat se na dějiny jinak, vidět je nejen zábavnější, ale především bohatší. ●